

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. Р.М.Постоловський
« 24 » _____ 2020 р.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»**

**для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого
спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не
менше одного року здобувають ступінь бакалавра**

Схвалено вченою радою педагогічного факультету
Протокол № 3 від « 24 » березня 2020 р.

Голова вченої ради
педагогічного факультету проф. В.В. Сілков

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету
Протокол № 3 від « 23 » березня 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії
педагогічного факультету доц. Н.А.Сяська

Голова фахової атестаційної комісії проф. В.В.Сілков

Розробники: проф. І.М.Дичківська
доц. Н.М.Горопаха
доц. О.А.Козлюк

Рівне – 2020

Дичківська І.М., Горопаха Н.М., Козлюк О.А. Програма вступного фахового випробування зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра. Рівне: РДГУ, 2020. 14 с.

Розробники:

Дичківська І.М., професор, доктор педагогічних наук, зав. кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І. РДГУ

Горопаха Н.М., доцент, кандидат педагогічних наук кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І. РДГУ

Козлюк О.А., доцент, кандидат педагогічних наук кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І. РДГУ

Рецензент:

Зданевич Л.В., професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Програма вступного фахового випробування на здобуття освітнього рівня бакалавра визначає вимоги до рівня підготовки вступників в межах освітньо-професійної програми молодшого спеціаліста та/або освітньо-професійного ступеня молодшого бакалавра, зміст основних професійних компетенцій, критерії оцінки відповідей вступників на фаховому випробуванні, рекомендовані літературні джерела.

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І., протокол № 3 від 17.03.2019 р.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ	6
Дошкільна педагогіка	6
Методики дошкільної освіти	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	9
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	10
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	11

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною **метою** вступного фахового випробування є оцінювання знань особи та здатності до опанування навчальної програми ступеня освіти «бакалавр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

Приєм на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста та/або освітньо-професійного ступеня молодшого бакалавра для здобуття ступеня бакалавра здійснюється за результатами фахового випробування, завданням якого є виявлення рівня професійної компетентності вступників у межах освітньо-професійної програми молодшого спеціаліста. При цьому враховується, що професійна педагогічна компетентність інтегрує різні види компетенцій, які розкривають загальні здатності педагога в різних сторонах педагогічного процесу: пізнавально-інтелектуальну, діагностичну, проєктувальну, організаторську, прогностичну, інформаційну, стимулюючу, оцінно-контрольну, аналітичну, психологічну, соціальну, громадянську, комунікативну, рефлексивну, творчу, методичну, дослідницьку компетенцію тощо.

Вимоги до підготовленості вступника:

Суспільно-політична позиція: світогляд та ідейна переконаність; розуміння державної політики в галузі дошкільної освіти й впровадження її в життя; готовність брати участь у суспільному житті колективу; ступінь активності в агітаційно-пропагандистських заходах (лектор, пропагандист, агітатор і т.п.); усвідомлення суспільного обов'язку і громадської відповідальності; суспільно-політична активність.

Професійно-педагогічні якості: ставлення до роботи в закладі дошкільної освіти; інтерес до роботи вихователя; наявність організаторських здібностей до проведення освітньої, оздоровчої й виховної роботи; товарищескість, гнучкість мислення, любов до дітей.

Пізнавальні якості: бажання вдосконалювати свої знання в галузі дошкільної освіти; потреба в самовихованні; прагнення до вивчення передового досвіду у навчально-виховній роботі; вміння планувати роботу; формувати колектив дітей; базові знання методик організації навчально-виховної роботи з дітьми; вміння формувати зміст і форми роботи з батьками й громадськістю в умовах закладів дошкільної освіти.

Професійно-педагогічну спрямованість діяльності вихователя закладу дошкільної освіти необхідно цілеспрямовано розвивати в процесі систематичного навчання у закладі вищої освіти.

Вольові якості, які необхідні вихователю: впевненість у своїх силах і можливостях; дисциплінованість; ініціативність; виконавча дисципліна, організованість; самостійність, зібраність: самовладання; витримка; сміливість у формі виправданого педагогічного ризику; доведення справи до кінця.

Емоційні якості: оптимізм; бадьорість; веселість; невразливість; не обурливість; доброзичливість; стриманість; терплячість; розумна довірливість; відносно задоволення успіхами в роботі.

Ставлення до вихованців: любов до дітей; товарищескість; вимогливість; чуйність; тактовність; зацікавлення долею дітей, виражене в педагогічній допомозі, моральній підтримці.

Ставлення до своїх професійних можливостей: прагнення систематично підвищувати професійний рівень; почуття відповідальності; нетерпимість до недоліків; професійна самоосвіта.

Інформація щодо проведення вступного фахового випробування:

- допуск до вступного фахового випробування здійснюється за умови наявності екзаменаційного листка та документа, який засвідчує особу вступника (паспорта, свідоцтва про народження тощо);
- вступне фахове випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією РДГУ;
- вступне фахове випробування проходить в усній формі;
- вступникам, які беруть участь в усному вступному фаховому випробуванні дозволяється мати при собі ручку з чорнилом (пастою);
- вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань; заміна завдань не дозволяється;
- вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань;

- під час вступного фахового випробування не дозволяється порушувати тишу, спілкуватися з іншими вступниками, користуватися електронними, друкованими, рукописними інформаційними джерелами;
- запис відповіді на екзаменаційні завдання здійснюється в аркуші усної відповіді, під якою ставиться підпис вступника та членів екзаменаційної комісії;
- вступники, які не з'явилися на вступне фахове випробування без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях не допускаються; за наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного вступного випробування з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань;
- перескладання фахового випробування не дозволяється.

Основне фахове вступне випробування проходить в усній формі зі вступником, який має дати відповіді на питання з основних дисциплін циклу професійної підготовки ОПП освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»: дошкільної педагогіки, методик дошкільної освіти (теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку, методика ознайомлення дітей дошкільного віку з природою, методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку, методика керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку).

Програми фахових випробувань окреслюють зміст основних проблем з названих вище навчальних дисциплін, які пропонуються для підготовки вступника до вступного випробування. На основі програм фахових випробувань кафедрою педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І. складаються комплекти білетів, кожен з яких містить питання з різних навчальних дисциплін.

Усі питання сформульовані таким чином, щоб вступник міг не тільки пригадати і висвітлити відомі йому теоретичні положення педагогічної та методичної науки, але виявити рівень своєї педагогічної компетенції. Відповідь передбачає як репродуктивну, так і творчу діяльність вступника: розмірковування, доведення своєї думки, виклад матеріалу у вигляді практичних рекомендацій для педагогів, батьків тощо.

Норми часу, відведені на проведення вступних випробувань (відповідно до наказу МОН України) від 27 серпня 2002 року № 450): на проведення консультацій перед вступним випробуванням – 2 години на потік (групу); на проведення вступних випробувань в усній формі – 0,25 год. на одного вступника (кількість членів комісії на потік (групу) вступників не більше трьох осіб).

Порядок оцінювання результатів фахового випробування.

Оцінювання відповіді вступника на фаховому випробуванні здійснюється членами екзаменаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора, за 200-бальною шкалою. Підставою для формування оцінки є правильність, логічність, глибина відповіді, уміння аналізувати проблеми, які стосуються змісту відповіді, виробляти самостійні оцінки та рішення щодо розв'язання таких проблем.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Дошкільна педагогіка

Предмет і методи педагогіки. Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань. Основні поняття (категорії) дошкільної педагогіки.

Джерела дошкільної педагогіки як науки. Філософські засади дошкільної педагогіки. Природничо-наукові основи дошкільної педагогіки. Взаємозв'язок дошкільної педагогіки й дитячої психології.

Становлення і розвиток науки про дошкільне виховання. «Материнська школа» Я.А.Коменського. Ф.Фребель – засновник дитячого садка.

Теорія і практика роботи перших дошкільних закладів в Україні. Перша концепція національного садка в Україні С. Русової.

Закон України «Про дошкільну освіту». Базовий компонент дошкільної освіти в Україні.

Система дошкільної освіти в Україні. Сучасний заклад дошкільної освіти. Типи закладів дошкільної освіти. Програми виховання і навчання дітей.

Педагогічні кадри для системи дошкільної освіти. Система підготовки фахівців з дошкільної освіти в Україні.

Розвиток і виховання дітей раннього віку. Особливості періоду раннього дитинства і завдання виховання дітей.

Загальні вимоги до організації життя і виховання дітей раннього віку.

Розвиток і виховання дітей першого року життя. Організація життя і виховання дітей першого року життя в сім'ї та закладі дошкільної освіти.

Розвиток і виховання дітей другого року життя. Організація життя і виховання дітей першого року життя в сім'ї та закладі дошкільної освіти.

Розвиток і виховання дітей третього року життя. Організація життя і виховання дітей першого року життя в сім'ї та закладі дошкільної освіти.

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Значення фізичного, розумового, морального, естетичного, трудового виховання. Необхідність здійснення їх у єдності і взаємозв'язку.

Фізичне виховання дітей дошкільного віку. Завдання і засоби фізичного виховання.

Гігієнічні фактори фізичного розвитку дітей. Режим дня дитини, педагогічні вимоги до режиму дня.

Завдання і методи формування навичок гігієнічної поведінки в різних вікових групах.

Розумове виховання дітей дошкільного віку. Розумовий розвиток і розумове виховання. Завдання розумового виховання дітей.

Засоби розумового виховання. Роль різних видів діяльності у розумовому вихованні.

Сенсорне виховання і сенсорний розвиток у різних вікових групах.

Моральне виховання дітей дошкільного віку. Моральний розвиток і моральне виховання. Зміст морального виховання.

Завдання морального виховання дітей дошкільного віку. Засоби морального виховання.

Організація практики моральної поведінки дітей у різних видах діяльності.

Виховання вольової поведінки. Попередження негативізмів поведінки. Дисциплінованість та методи її виховання у дітей дошкільного віку.

Виховання гуманістичної спрямованості поведінки дитини. Розвиток доброти, здатності до співпереживання, милосердя в процесі спілкування з дорослими і дітьми.

Педагогічне керівництво розвитком колективних взаємин дітей.

Формування у старших дошкільників уявлень про рід і родовід. Народознавство у роботі з дошкільниками.

Виховання любові до Батьківщини. Ознайомлення з історією України, державними символами, із походженням географічних назв і пам'ятними місцями рідного краю.

Трудове виховання дітей дошкільного віку. Завдання та засоби трудового виховання дітей.

Педагогічні умови трудового виховання дітей у сім'ї і закладі дошкільної освіти.

Ознайомлення дітей з працею дорослих.

Методика організації трудової діяльності дітей у різних вікових групах.

Естетичне виховання дітей дошкільного віку. Естетичний розвиток і естетичне виховання.

Завдання естетичного виховання дітей дошкільного віку.

Засоби та методи естетичного виховання дітей дошкільного віку.

Виховання дітей у грі. Гра як провідний вид діяльності дітей дошкільного віку та як засіб виховання. Розвиток особистості дитини в грі.

Класифікація дитячих ігор.

Виховна й освітня цінність іграшки. Українська народна іграшка. Види іграшок, вимоги до них.

Творчі ігри, їх розвиток та різновиди. Характеристика режисерських, сюжетно-рольових, театралізованих, будівельно-конструкційних ігор.

Зміст, структура, види дидактичних ігор, методика педагогічного керівництва ними у різних вікових групах.

Навчання дітей дошкільного віку. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Принципи і типи навчання. Класифікація методів навчання. Форми організації навчання. Види занять за змістом, метою, формою організації, методикою проведення.

Зв'язок закладу дошкільної освіти, сім'ї, школи.

Поняття про освітній процес закладу дошкільної освіти і його компоненти.

Організація життя дітей у групах дошкільного віку.

Планування освітнього процесу. Вимоги до планування, види і форми планування.

Виховна функція сім'ї. Народні педагогічні традиції сімейного виховання. Батьківський авторитет.

Особливості сімейного виховання дошкільників. Сучасні проблеми виховання дітей дошкільного віку в сім'ї.

Педагогічна культура батьків. Завдання педагогічної освіти батьків.

Форми спільної роботи закладу дошкільної освіти з сім'єю.

Наступність, спадкоємність, перспективність у системі безперервної освіти України. Основні завдання та шляхи забезпечення наступності.

Вступ до школи – якісно новий етап у житті дитини, його особливості. Виховання у дошкільників бажання навчатись у школі.

Готовність дітей до шкільного навчання, її складові. Методика виявлення готовності дитини до школи.

Умови підготовки дітей до школи в сім'ї і закладі дошкільної освіти.

Зміст, методи і прийоми навчання і виховання, організації життя дітей у старшій групі закладу дошкільної освіти і першому класі шестиліток.

Зміст і форми зв'язку закладу дошкільної освіти і школи.

Методики дошкільної освіти

Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Фізичні вправи як основний засіб фізичного виховання дітей. Методика проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного віку. Заняття з фізичної культури, їх типи, структура. Методика проведення занять з дітьми різних вікових груп. Особливості організації активного відпочинку дітей. Методика використання загальнорозвивальних вправ у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Методика розвитку основних рухів дітей.

Методика формування елементарних математичних уявлень

Формування уявлень про множину у дітей дошкільного віку. Методика формування уявлень про величину предметів та вимірювання величин. Етапи формування у дітей уявлень про форму предметів та геометричні фігури. Формування кількісних та порядкових уявлень у дошкільників. Навчання дітей старшого дошкільного віку обчисленню. Методика формування у дітей дошкільного віку уявлень про час.

Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з природою

Створення природного розвивального середовища в дошкільному віці. Наочні методи ознайомлення дітей з природою. Практичні методи ознайомлення з природою. Словесні методи ознайомлення з природою. Розповіді та бесіди про природу, методика їх проведення з дітьми дошкільного віку. Види і типи занять з ознайомлення дітей з природою. Експерсії та прогулянки як форм організації роботи з ознайомлення з природою в закладі дошкільної освіти.

Методика розвитку мовлення дітей дошкільного віку

Методика розвитку діалогічного мовлення дітей. Методика навчання дітей розповідання та переказування. Методи і прийоми ознайомлення дітей з довкіллям і словникової роботи. Шляхи і методи формування граматичної правильності мовлення дітей. Методи і прийоми виховання звукової культури мовлення у дітей. Особливості навчання грамоти в закладі дошкільної освіти.

Методика керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку

Ознайомлення дошкільників з творами образотворчого мистецтва. Методика навчання малювання в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Методика навчання дітей ліпленню в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Методика навчання дітей аплікації в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Програмові завдання, зміст і методика навчання дітей різним видам конструювання. Форми організації зображувальної діяльності в закладі дошкільної освіти та керівництво ними.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді вступника на теоретичні питання елементарні, фрагментарні, зумовлюються початковими уявленнями про сутність психолого-педагогічних та методичних категорій. У відповідях на практичні та творчі завдання вступника не виявляє самостійності, демонструє невміння аналізувати діяльність учасників освітнього процесу, приймати рішення.

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

III рівень – достатній. Вступник знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

IV рівень – високий. Передбачає глибокі знання з педагогіки, психології та методик дошкільної освіти, ерудицію, вміння застосовувати знання творчо, здійснювати зворотній зв'язок у своїй роботі, самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Відповідь вступника свідчить про його вміння адекватно оцінити власні здібності, можливості, рівень домагань, психологічні особливості; вибрати найефективніший варіант поведінки в тій чи іншій ситуації; регулювати власні емоційні стани, долати критичні педагогічні ситуації тощо.

**Таблиця відповідності
рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання
відповідей вступників під час фахового випробування**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому	0-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності не принципового характеру	150-179	добре
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу.	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ, 2012.
2. Бенера В.С., Маліновська Н.В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Київ, 2010.
3. Богуш А.М., Маліновська Н.В. Перші кроки грамоти: передшкільний вік. Київ, 2013.
4. Вільчковський Е.С., Денисенко Н.Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах. Київ, 2008.
5. Виховання дошкільників в праці / За ред. З. Н. Борисової. Київ, 2002.
6. Гуманістичне виховання дітей дошкільного віку в контексті інноваційної педагогічної діяльності / За наук. ред. Т.І.Поніманської, І.М.Дичківської. Рівне, 2012.
7. Здоров'я дитини в садку та родині / упоряд. Н. Шашенок, І. Хміль, О. Лисак. Київ, 2012.
8. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ, 2015.
9. Дичківська І.М., Козлюк О.А., Кузьмук Л.І., Марчук Г.В. Соціальний розвиток дитини: діти п'ятого року життя. Київ, 2017.
10. Дичківська І.М., Козлюк О.А., Кузьмук Л.І., Марчук Г.В. Соціальний розвиток дитини: діти четвертого року життя. Київ, 2019.
11. Історія дошкільної педагогіки / З.Н.Борисова, В.У.Кузьменко. Київ, 2004.
12. Кочерга О. В. Психологія шестирічних першокласників і адаптація до школи / О.В. Кочерга. Київ, 2010.
13. Ладивір С.О., О.Долинна, В.Котырло та ін.; Виховання гуманних почуттів у дітей / за наук.ред. Т.Піроженко, С.Ладивір, Ю.Манилюк. Тернопіль, 2010.
14. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія / Укладач Н.М.Горопаха. Київ, 2012.
15. Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи: Збірник методичних матеріалів / [авт.-упоряд.: О.П.Долинна, А.П.Бурова, О.В. Низковська, Т.П.Носачова]. Тернопіль, 2011.
16. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти / За ред. Г.С.Тарасенко. Київ, 2010.
17. Павелків Р.В. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: навчальний посібник / Р.В.Павелків, О.П.Цигипало. Київ, 2013.
18. Поніманська Т.І. Виховання людяності / Т.І.Поніманська, О.А.Козлюк, Г.В.Марчук. 2-ге вид. Рівне, 2012.
19. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
20. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Практикум / Т.І.Поніманська, І.М.Дичківська. Київ, 2007.
21. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. кер. О. Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019.
22. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / О.О.Андрієтті, О.П.Голубович та ін. Тернопіль, 2018.
23. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І.Білан, Л.М.Возна, О.Л.Максименко та ін. Тернопіль, 2017.
24. Про дошкільну освіту: Закон України. Київ, 2001.
25. Про охорону дитинства: Закон України. Київ, 2001.
26. Розвиваємо, навчаємо, виховуємо дитину третього року життя: методичний посібник / Кузьмук Л.І. та ін.; за ред. Т.І.Поніманської. Київ, 2013.
27. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі. Київ, 2019.
28. Щербакова К.Й. Методика формування елементів математики в дошкільників / К.Й.Щербакова; Європейський ун-т. Київ, 2011.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. www.students.net.ua – український освітній портал для студентства
2. www.school.edu-ua.net – освітній сайт, який представляє в Інтернеті українські навчальні програми, підручники, довідники, методичні посібники
3. www.mon.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки
4. www.nbu.gov.ua – сайт бібліотеки ім. В.Вернадського
5. <http://www.rshu.edu.ua> – офіційний сайт Рівненського державного гуманітарного університету